

ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ:
ВИКЛИКИ, РЕАЛІЇ, СТРАТЕГІЇ

ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ВИКЛИКИ, РЕАЛІЇ, СТРАТЕГІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІV ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ВІДКРИТОГО
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО
ОНЛАЙН-ФОРУМУ

Київ, 27 жовтня 2022 року

Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Національний центр «Мала академія наук України»
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Інститут обдарованої дитини НАПН України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
Кафедра ЮНЕСКО з наукової освіти
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Льотна академія Національного авіаційного університету
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Криворізький природничо-науковий ліцей
Громадська організація «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»
Комунальний заклад «Рішельєвський науковий ліцей»
Херсонський політехнічний фаховий коледж
Державного університету «Одеська політехніка»
Кафедра професійної та вищої освіти
Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти»
Факультет іноземних мов Державного закладу
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ВИКЛИКИ, РЕАЛІЇ, СТРАТЕГІЇ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІV ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ВІДКРИТОГО
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ОНЛАЙН-ФОРУМУ
(КИЇВ, 27 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ)**

Київ
Національний центр
«Мала академія наук України»
2022

Рецензенти:

С. О. Довгий — президент Малої академії наук України, академік НАН України, академік НАПН України, доктор фізико-математичних наук, професор, м. Київ;

О. Є. Стрижак — заступник директора з наукової роботи Національного центру «Мала академія наук України», доктор технічних наук, доцент, м. Київ;

Г. В. Єльникова — голова ради громадської організації «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», професорка Української інженерно-педагогічної академії, докторка педагогічних наук, м. Харків

*Рекомендовано Вченою радою
Національного центру «Мала академія наук України»
(протокол №10 від 24 листопада 2022 р.)*

I-66 **Інноваційні** трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матеріалів IV Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 27 жовт. 2022 р. / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. — Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2022. — 588 с.
ISBN 978-617-7945-04-7

Матеріали збірника репрезентують тези доповідей учасників IV Всеукраїнського відкритого науково-практичного онлайн-форуму «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії», які присвячені осмисленню теоретичних і методичних принципів забезпечення результативної діяльності закладів освіти; проблем цифровізації освіти, шляхів та засобів формування ефективного віртуального простору для розв'язання актуальних освітніх проблем; питань трансдисциплінарних напрямів наукового мислення; векторів особистісного і професійного розвитку педагога, наукового потенціалу та перспектив впровадження STEM-освіти тощо. Тези доповідей зорієнтовано на узагальнення, систематизацію теоретичних положень, а також на впровадження їх в освітню практику, на використання інноваційних концепцій, застосування експериментальних розробок у процесі наукової та освітньої діяльності.

Матеріали форуму адресовано науковцям, учителям, здобувачам наукових ступенів, студентам, а також усім, хто цікавиться проблемами сучасної освіти в аспекті формування оптимальних умов для успішної самореалізації.

УДК [37.013:371.2]:001(082)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

ДОВГИЙ Станіслав Олексійович — голова Форуму, президент Малої академії наук України, академік НАН України, академік НАПН України, доктор фізико-математичних наук, професор, м. Київ;

ЛІСОВИЙ Оксен Васильович — голова оргкомітету Форуму, директор Національного центру «Мала академія наук України», кандидат філософських наук, доцент, лауреат Державної премії України в галузі освіти, м. Київ;

СТРИЖАК Олександр Євгенійович — науковий консультант Форуму, заступник директора з наукової роботи Національного центру «Мала академія наук України», доктор технічних наук, старший науковий співробітник, лауреат Державної премії України в галузі освіти, заслужений діяч науки і техніки України, м. Київ;

ЗАПОРОЖЧЕНКО Олександр Вікторович — співголова Форуму, проректор з науково-педагогічної роботи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, кандидат технічних наук, м. Одеса;

КОЛЕБОШИН Валерій Якович — співголова Форуму, директор Комунального закладу «Рішельєвський ліцей», учитель фізики, кандидат фізико-математичних наук, доцент, учитель-методист, заслужений вчитель України, м. Одеса;

ВІТВИЦЬКИЙ Сергій Сергійович — ректор Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, полковник поліції, м. Кропивницький;

ГАЛЬЧЕНКО Максим Сергійович — директор Інституту обдарованої дитини НАПН України, доктор філософських наук, лауреат Державної премії України в галузі освіти, м. Київ;

ГОЛЯД Ірина Семенівна — завідувачка кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки інженерно-педагогічного факультету Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, кандидатка педагогічних наук, доцентка, м. Київ;

ДЕМ'ЯНЕНКО Валентина Борисівна — кандидатка педагогічних наук, завідувачка відділу інформаційно-дидактичного моделювання Національного центру «Мала академія наук України», м. Київ;

ЕЛЬНИКОВА Галина Василівна — професорка кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти Української інженерно-педагогічної академії, голова ради громадської організації «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», докторка педагогічних наук, професорка, м. Харків;

ЖУК Михайло Васильович — доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти Комунального закладу «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», кандидат філософських наук, доцент, м. Суми;

ІВАШЕВ Євгеній Володимирович — заступник директора з навчальної роботи Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат юридичних наук, доцент, м. Біла Церква;

КОТЕНКО Тетяна Миколаївна — голова громадської організації «Стратегія майбутнього», експертка Українського фонду стартапів, тренерка з бізнес-консалтингу та фандрейзингу, підприємця, м. Кропивницький;

КУЗЬМЕНКО Ольга Степанівна — радниця з гендерних питань Донецького державного університету внутрішніх справ, докторка педагогічних наук, професорка, м. Кропивницький;

ЛОЗОВА Оксана Володимирівна — завідувачка сектору науково-методичного забезпечення STEM-освіти відділу STEM-освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ;

ЛУК'ЯНОВА Лариса Борисівна — директорка Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, докторка педагогічних наук, професорка, членкиня-кореспондентка НАПН України, заслужена діячка науки і техніки України, м. Київ;

НАЗИМКО Єгор Сергійович — перший проректор Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, майор поліції, м. Кропивницький;

ПІНЧУК Ольга Павлівна — заступниця директора з науково-експериментальної роботи Інституту цифровізації освіти НАПН України, кандидатка педагогічних наук, старша наукова співробітниця, м. Київ;

САВЧЕНКО Ірина Миколаївна — учена секретарка Національного центру «Мала академія наук України», кандидатка педагогічних наук, старша наукова співробітниця, м. Київ;

СВИРИДЕНКО Денис Борисович — завідувач кафедри ЮНЕСКО з наукової освіти, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, доктор філософських наук, професор, м. Київ;

СЕРГЕЄВА Лариса Миколаївна — завідувачка кафедри професійної і вищої освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України, професорка кафедри Національної академії педагогічних наук України, докторка педагогічних наук, професорка, м. Київ;

СИДОРЕНКО Вікторія Вікторівна — директорка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України, докторка педагогічних наук, професорка, м. Біла Церква;

СЛИПУХІНА Ірина Андріївна — головна наукова співробітниця відділу створення навчально-тематичних систем знань Національного центру «Мала академія наук України», докторка педагогічних наук, професорка, м. Київ;

СМУЛЬСОН Марина Лазарівна — завідувачка лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, докторка психологічних наук, професорка, академікня НАПН України, м. Київ;

ЧАГОВЕЦЬ Борис Миколайович — заступник директора Криворізького природничо-наукового ліцею, кандидат педагогічних наук, м. Кривий Ріг;

ЧЕРНЕЦЬКИЙ Ігор Станіславович — завідувач відділу створення навчально-тематичних систем знань Національного центру «Мала академія наук України», кандидат педагогічних наук, м. Київ;

ЮДЕНКОВА Олена Петрівна — кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України, м. Дніпро.

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Національний центр «Мала академія наук України» створив потужну наукову платформу для формування векторів розвитку науково-освітньої парадигми, генерування новітніх ідей, оприлюднення результатів ґрунтовних наукових досліджень, обміну науковим досвідом, науково-практичними досягненнями, що підтверджує IV Всеукраїнський відкритий науково-практичний онлайн-форум «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії».

Форум засвідчує сформованість наукових традицій, що виявляється у незмінній зацікавленості вітчизняного наукового товариства сучасними трансформаційними процесами у сфері освіти і науки, в пошуках інноваційних рішень для освітнього процесу, у створенні широкого кола однодумців, які досліджують, систематизують та втілюють освітні інновації. З упевненістю можна констатувати той факт, що цей захід став визначною науковою подією і згуртував науковців, які щорічно долучаються до участі в наукових заходах Малої академії наук України, а кількість учасників повсякчас істотно збільшується.

Організаційно-наукову підтримку цього річного форуму забезпечила 21 установа-співорганізатор, що посприяло формуванню міцного наукового фундаменту в осмисленні проблем сучасної освіти, яка зіткнулася із серйозними викликами часу, напрацюванню концептуальних підходів до оцінки стану освітнього процесу, а також окресленню зримих контурів науково-освітнього простору, завдяки чому відбувається масштабне поширення продуктивних ідей, нововведень, винаходів.

Тематичні обрії форуму визначаються висвітленням широкого спектра актуальних проблем, з-поміж яких варто виокремити проблеми трансдисциплінарності в науковій освіті, цифровізації освіти, цифрових платформ для дистанційного навчання, віртуального освітнього простору, адаптивних систем в освіті, STEM-освіти, професійного розвитку, особливостей організації навчального процесу тощо. Визначені напрями роботи створюють передумови для усебічного ґрунтовного розгляду інноваційних перетворень у сучасній освіті.

Наукова команда Малої академії наук України і надалі докладатиме зусиль для успішного й ефективного функціонування наукового простору в межах форуму «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії». Бажаю всім учасникам заходу творчих успіхів, професійних здобутків і продуктивного наукового спілкування!

*З повагою
С. О. Довгий,
президент Малої академії наук України,
академік НАН України,
академік НАПН України,
доктор фізико-математичних наук,
професор*

ЗМІСТ

Наукова панель 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	25
ДІДЕНКО Н. Г. Мультипарадигмальність наукових досліджень у публічному управлінні	26
ІЛІЙЧУК Л. В. Прозорість та інформаційна відкритість сучасного університету в контексті забезпечення якості вищої освіти	29
КАНАЄВА Г. С. Сучасні проблеми і тенденції розвитку ефективної діяльності закладів освіти в умовах воєнного стану	32
ЛОТИШ Н. Г., КРАВЧЕНКО Т. Ю., ПАПІНКО Р. М. Особливості змішаної форми дистанційного навчання у медичному вузі у воєнний час	35
МОЗГОВА С. В. Диджитал-етикет як основа комфортного дистанційного навчання під час воєнного стану	38
НАРОВЛЯНСЬКИЙ О. Д. Шляхи забезпечення ефективності діяльності закладів позашкільної освіти в умовах воєнного стану	41
Наукова панель 2 ОСОБИСТІСНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНЯ В ІННОВАЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	45
БІЛОУС О. В. Освітній простір — базове середовище розвитку людини	46
БУРЛАКА О. О. Контрольне оцінювання предметних і ключових компетентностей на уроках української мови та літератури як важливий чинник особистісної самореалізації як учня, так і учителя	48

3. Освіта України в умовах воєнного стану : інформаційно-аналітичний збірник / за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ, 2022. 358 с.

4. Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні : лист Міністерства освіти і науки України від 29.03.2022 р. № 1/3737-22. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86164/ (дата звернення: 07.10.2022).

5. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність : наук.-метод. зб. / за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці : Букрек, 2022. 140 с.

■ ОСОБЛИВОСТІ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У МЕДИЧНОМУ ВУЗІ У ВОЄННИЙ ЧАС

Надія Григорівна Лотиш,

доцентка кафедри педіатрії № 3
Одеського національного медичного університету,
кандидатка медичних наук,
м. Одеса
nglotysh@gmail.com

Тетяна Юріївна Кравченко,

доцентка кафедри педіатрії № 3
Одеського національного медичного університету,
кандидатка медичних наук,
м. Одеса
tkravchenko1964@ukr.net

Роман Мар'янович Папінко,

доцент кафедри педіатрії № 3
Одеського національного медичного університету,
кандидат медичних наук,
м. Одеса
sanat1801@gmail.com

Воєнний стан, який на сьогодні, на превеликий жаль, введено в нашій країні, вносить суттєві корективи як щодо сучасної вищої освіти, так і взагалі до життя суспільства. За таких обставин для модернізації навчання дедалі більше використовують інформаційно-комунікаційні технології. У зв'язку з цим науковці

й освітяни визначають як актуальне питання впровадження та вдосконалення дистанційного навчання з різноманітними його формами для забезпечення безперервного навчального процесу, зокрема, лікарів-інтернів медичних закладів вищої освіти [1, с. 57].

Для організації навчального процесу лікарів-інтернів на кафедрі педіатрії № 3 з післядипломною підготовкою Одеського національного медичного університету активно застосовуються найсучасніші ефективні технології дистанційного навчання на базі навчальної платформи Microsoft Teams, яка забезпечує освітній процес та надає користувачам суттєві переваги [2, с. 306; 3, с. 5].

Дистанційне навчання насамперед передбачає певний варіант освітнього процесу з використанням як персональних комп'ютерних технологій, так і електронних підручників, які спроможні забезпечити інтерактивну взаємодію викладача та інтерна, інтерна й інтерна на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

Дистанційне навчання визначається як форма організації освітнього процесу, учасники якого віддалені один від одного і взаємодіють за допомогою сучасних цифрових інструментів та технологій. Дистанційне навчання із застосуванням систем дистанційного навчання (СДН) визначається за чинними варіантами та залежно від поставлених задач і мети може відбуватися в синхронному, асинхронному або змішаному режимі щодо подання інформаційних матеріалів [4].

Останньому варіанту (змішаному) відають перевагу як більшість педагогічно-викладацького колективу, так і студентська молодь завдяки його швидкості, високій якості та простоті у сприйнятті. На сьогодні маємо можливість запровадити змішаний формат дистанційного навчання, що поєднує елементи синхронного та асинхронного форматів, для повсякденного спілкування в режимі реального часу з безпосередньою участю всіх учасників навчального процесу. Частину матеріалу інтерн може засвоювати вдома у зручний для нього час, іншу частину — опрацювати з викладачем під час спільних занять, семінарів, рольових ігор.

Який же існує алгоритм у здійсненні змішаного навчання і як він побудований? Змішана форма навчання вибудовується таким

чином, що баланс самостійної роботи і роботи з викладачем дає можливість максимально якісно пізнавати нову інформацію і навички, навчитись їх аналізувати та застосовувати в клінічній практиці.

Найчастіше в освітньому процесі ми застосовуємо систему змішаного навчання, яка передбачає виконання трьох кроків:

- крок перший: інтерн вивчає навчальний матеріал з лекції, наукових статей та інших матеріалів. Іноді можливо додати онлайн-лекцію, на якій викладач надає базову інформацію з теми заняття для вивчення;
- крок другий: інтерн закріплює нові знання на тестових вправах, ситуаційних завданнях, інтерактивних тренажерах;
- крок третій: викладач відповідає на запитання, які виникли в процесі самостійного навчання, допомагає з практичним закріпленням знань, а саме опануванням і відпрацюванням умінь та навичок/компетентностей з відточуванням особливих нюансів.

Таким чином, вказані вище кроки змішаної форми дистанційного навчання мають особливу практично-теоретичну значущість, іноді можна повторювати або поєднувати їх у тій послідовності, яка дасть інтерну змогу досягти бажаної мети навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Теренда Н. О., Теренда О. А., Горішний М. І., Панчишин Н. Я. Особливості дистанційного навчання студентів в умовах пандемії COVID-19 (за результатами анкетування). *Медична освіта*. 2020. № 4. С. 57–60.

2. Хомік О. М., Белікова Н. О., Індика С. Я., Ковальчук О. М. Використання платформи Microsoft Teams для навчання студентів з обмеженими можливостями. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022. Том 87. № 1. С. 306–319.

3. Особливості дистанційного навчання в рамках післядипломної підготовки лікарів з медицини невідкладних станів / А. О. Волосовець та ін. *Медична освіта*. 2020. № 3. С. 5–8.

4. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466. URL: https://osvita.ua/legislation/Dist_osv/2999/ (дата звернення: 09.10.2022).